

Autisme en verstandelijke beperking een complexe combinatie?!

drs. Irene den Uijl-Ohlsen, GZ-psycholoog
drs. Chantal van der Plaat, orthopedagoog

Realisme in Autisme bij kinderen en jongeren
Leiden, 25 september 2009

Inhoud

- Autisme en verstandelijke beperking
- Autisme of verstandelijke beperking
- Ontwikkelingsstoornis en ontwikkelingstekort
- Wandeling door het diagnostisch proces

Autismespectrumstoornis

- Contact
- Communicatie
- Verbeelding

Verklaringstheorieën

- Centrale coherentie
- Executieve functies
- Theory of mind

Belang van het stellen van de dubbele diagnose?

Kenmerken op gedragsniveau

Autisme	Verstandelijke beperking
Kwalitatieve beperkingen in:	Kwantitatieve tekorten in:
• Contact	• Cognitief functioneren
• Communicatie	• Adaptief gedrag
• Verbeelding	
Zich uitend in stereotiepe patronen van gedrag en interesses	

Kenmerken op cognitief niveau

Autisme	Verstandelijke beperking
Disharmonisch vaardighedenprofiel met piekvaardigheden	Globale achterstand ten opzichte van kalenderleeftijd in:
Problemen met: • Centrale coherentie • Executieve functies • Theory of mind	• Intelligentie • Geheugen • Aandacht

Autisme zonder VB

- Cognitieve compensatiestrategieën

VB zonder autisme

- Trager begrip
- Geen moeite met bij niveau passende betekenisverlening
- Automatiseren van handelingen

Prevalentie

- 1% van de kinderen ASS
- 15–20% van kinderen met ASS, ook VB
(prevalentie-onderzoek Engeland, NVA, 2006)
- VB niet in combinatie met Stoornis van Asperger
(criteria DSM IV)

Stappen in onderzoek

- Klachtenanamnese
- Ontwikkelingsanamnese
- Klinisch onderzoek
- Observatie in het tweede milieu en/of de leefomgeving

Stappen in onderzoek

- Ouderanamnese
- Intelligentieonderzoek
- Neuropsychologisch onderzoek
- Persoonlijkheidsonderzoek
- Consult kinderarts/kinderpsychiater

Casus Kees

- Kees, 7 jaar
- Basisschool groep 4
- Middelste van drie kinderen, allochtoon gezin
- Verwijzing door GGZ met ontwikkelingsstoornis NAO
- RAKIT IQ 77 (2008), taalachterstand
- Gedragsproblemen vanaf 4 jaar
- Twee gezichten: thuis claimend en gedragsproblemen, buiten zeer teruggetrokken en fluisterend praten
- Kind lijkt niet op beide ouders

Medische informatie

- Geboren met asymmetrisch hoofd en verrekte nekspier
- Slappe mondmotoriek, veel kwijlen
- Besneden als peuter, nog een jaar lang afweer

Gezinscontext

- Vader als enige in de familie geëmigreerd, moeder met ouders geëmigreerd
- Auto-ongeluk in 2008, moeder daarna overspannen, vader depressieve klachten
- Ouders hebben visieverschil m.b.t. opvoeding
- Veel uitdagend gedrag tussen broers

Hypotheses...

Hypotheses

- ASS
- ADHD
- Opvoedingsproblematiek
- Overvraging/verstandelijke beperking
- Sociale angst
- Syndroom

Diagnostisch onderzoek

- Anamnese
- Klinisch onderzoek, vervolgd met ADOS
- AVL
- Intelligentie-onderzoek
- Consult kinderarts: Fragile-X?

Anamnese

- Interactie
- Taal/communicatie
- Spel en verbeeldend vermogen
- Stereotiepen/rigiditeit
- Zintuiglijke waarneming
- Motorische ontwikkeling

Klinisch onderzoek

- Inschatten verwachtingen ong. 5 jaar
- Op zoek naar motivatie en competenties ten aanzien van de verschillende gebieden

Klinisch onderzoek

- Verlegen indruk, terughoudend, fluisteren
- Oogcontact doet adequaat aan
- Kan plezier delen
- Wil/kan niet vertellen over emoties
- Veel plezier met balspel
- Grensverkennend

ADOS, module 2

- Oogcontact is geïntegreerd in enkele contexten
  - Beperkte spelvariatie (thema: geweld)
  - Betrekt de ander niet in zijn spel
  - Weinig variatie verbeeldend vermogen
  - Vertelt heel weinig
-
- Maar: **initieert balspel!**

WISC III

TIQ : 69 (64–78)
TVIQ : 79 (73–88) (intern inconsistent)
TPIQ : 65 (60–80) (intern inconsistent)

Verbale subtests	Standardscore	Performale subtests	Standardscore
Informatie	7	Onvolledige tekeningen	6
Overeenkomsten	6	Substitutie	8 (S)
Rekenen	10 (S)	Plaatjes Ordenen	5
Woordkennis	7	Blokpatronen	3
Begrijpen	3	Figuur Leggen	2
(Cijferreeksen)	14	(Symbolen Vergelijken)	10
		(Doolhoven)	4

Factorscores

Verbaal begrip (In, Ov, Wo, Bg) : 75 (69–85)
Perceptuele organisatie (Ot, Bp, Fl, Po) : 63 (58–79)
Verwerkingsnelheid (Su, Sv) : 94 (84–105)

AVL

- AVL hoge scores zowel thuis als op school
- Opmerkelijk: leerkracht rapporteerde in eerste instantie geen problemen!

Kinderarts

- Geen syndroom

Diagnose

- PDD NOS
- Lichte verstandelijke beperking

Advies

- Ander onderwijstype (SBO/Cluster 2)
- Voor ouders psycho-educatie en opvoedingsondersteuning
- Kindbehandeling op termijn

Meisjes in puberleeftijd

- Meer gericht op sociale informatie
- Passen zich aan, kopiëren het gedrag van anderen

Autisme en VB

- Is diagnosticeren bij deze doelgroep moeilijk?
- Kennis ontwikkelingspsychologie
- Afstemmen op het ontwikkelingsniveau
- Affiniteit

Valkuilen

- In afstemming op ontwikkelingsniveau zicht verliezen op beperkingen t.o.v. leeftijd
- Denken in competenties/beperkingen

Vragen ?

